Șerban Țigănaș, președinte al Ordinului Arhitecților din România:

„Atâta timp cât administrațiile sunt politizate, legea e inutilă"

Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România, punctează problemele esențiale cu care se confruntă breasla pe care o reprezintă: legislația referitoare la clădirile de patrimoniu, lacunele unui învățământ de specialitate neperformant, condiția și „limitările" arhitectului în România.

■■ ***mtc*: Ca președinte al Ordinului Arhitecților din România ați solicitat sprijinul Guvernului pentru salvarea Patrimoniului Construit, printr-o scrisoare deschisă. Ce răspuns ați primit? Ce efect a avut?**

■■ **Șerban Țigănaș:** E prematur să discutăm despre răspuns. Autoritățile nu reacționează atât de rapid. Uneori nu reacționează deloc, dar de această dată pot să vă spun că suntem în situația, nouă pentru noi, Ordinul Arhitecților din România, de a construi împreună cu cei de la Ministerul Culturii. Acesta este motivul pentru care strategia pe care o avem acum este una a colaborării și nu una a opoziției și protestului, ipostaze pe care le-am încercat când a fost vorba de alte situații notorii. Evoc cazul Roșia Montană, abuzurile construirii din Sinaia, Hala Matache din București, Cazinoul din Constanța, zona pârâului Graft din Brașov, lângă zidurile cetății și altele. Toată lumea e îngrijorată și ne întreabă dacă premierul a reacționat și, în caz afirmativ, ce a spus? Pe noi ne interesează atitudinea, dar mult mai mult ne interesează ca, în sfîrșit, să putem colabora efectiv cu un guvern, dincolo de relații punctuale cu câteva persoane bine intenționate dar nesemnificative pentru sistem.

■■ ***mtc*: Sunt nenumărate exemple – clădirile istorice de pe Calea Buzești, Calea Griviței, Str. Berzei, str. Uranus – care au fost demolate. Care sunt lacunele din legislație care permit să se întâmple așa ceva?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Protecția patrimoniului nu este numai o problemă a legislației, ci și a aplicării ei de către instituțiile abilitate. Atâta timp cât administrațiile sunt politizate, controlate de partide și au acționat după altă logică decât cea la care ne-am aștepta în virtutea misiunii lor, legea e inutilă, formală și veșnic imperfectă. Înainte de lege e nevoie de viziune și de voință politică. Stăm prost la ambele. Iar viziunea nu folosește la prea mare lucru fără voința politică de a o pune în aplicare, așa cum voința politică nu poate exista în sine, fără a fi relaționată cu o viziune concretă. Ar trebui să avem legi împotriva legiuitorilor și a celor care aplică legile, la limită, în România, ceea ce e prea mult. E foarte mult de discutat despre o posibilă construcție legislativă amplă și coerentă în ceea ce privește protecția patrimoniului construit. Discuția e importantă, complexă și poate că ar trebui să îi dedicăm un spațiu exclusiv. Interviul dumneavoastră pare un voiaj prin mai multe zone de interes și de aceea mă limitez în a spune că legislația nu are lacune, ci pur și simplu trebuie reformată pe alte baze. Suntem într-un moment în care s-au adus corecții peste corecții în domeniul legilor, fără a reuși o armonie și o eficacitate acceptabilă. Echilibrul nu a fost atins, iar conceptul inițial, bun sau mai puțin inspirat, s-a pierdut. Un dialog curajos, deschis, poate așa cum a început cu unii din acest guvern, ar putea să ducă spre reformă. Dar poate visul se va spulbera curând și partidele istorice vor continua să facă istorie, la fel ca până acum.

■■ ***mtc*: În afară de dezvoltatorii imobiliari, care au interesul să mai construiască încă o clădire de birouri/ mall/ bloc de locuințe, cine altcineva are interesul de a acorda autorizații pentru demolarea unor astfel de clădiri?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Deschidem o listă cu cei care susțin astfel de interese: proprietarii imobilelor, terenuri și construcții, care speră ca proprietatea lor să aibă o valoare mult mai mare prin construirea cu randament mult mai mare și orientată către piața speculativă; finanțatorii de orice fel, pentru că o componentă importantă a pieței de capital merge spre imobiliare, clientela și utilizatorii finali, care au opțiuni în piață, în condiții de concurență sporită, deci cu șanse de prețuri mai bune; administrațiile care văd investițiile doar prin prisma taxelor percepute și a impulsionării pieței locurilor de muncă; antreprenorii în construcții, pentru că au de lucru, toți cei corupți pentru a aviza, autoriza, inspecta lucrările de construcții; toți cei lipsiți de o minimă cultură care le-ar permite să facă diferența între o construcție valoroasă, care trebuie reparată și o construcție avariată care nu mai corespunde aspirațiilor prezente sau viitoare.

■■ ***mtc*: Cu ce dificultăți se confruntă Ordinul Arhitecților, ca asociație profesională?**

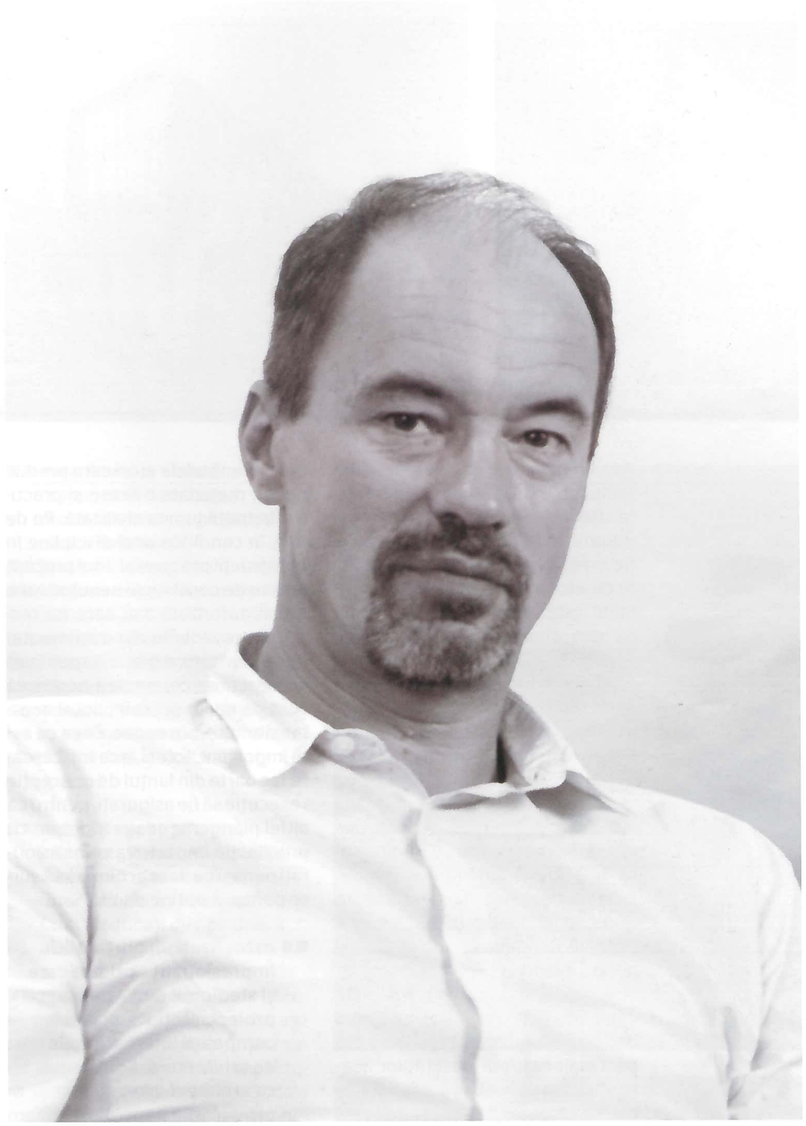

Șerban Țigănaș (n. 1963), arhitect practicant (Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu" din București, 1988), fiu de constructori, trăiește și lucrează la Cluj și București.

Printre altele, este profesor la Facultatea de Arhitectură și Urbanism – Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca (din 1996), partener din 1997 la biroul de arhitectură și inginerie „Dico și Țigănaș" din Cluj, membru fondator al Ordinului Arhitecților din România – OAR (2001), asociat al biroului de urbanism Planwerk Cluj (2003), membru în board-ul director al Consiliului Arhitecților din Europa – ACE/CAE (2008-2010).

Architizer A+ Award și Premiul președintelui Uniunii Arhitecților din România (Bienala Națională de Arhitectură 2012) pentru Cluj Arena.

Interesat de interfața dintre școala de arhitectură, comunitate și oraș. Inițiator și co-autor al volumului ***Arhitect în România****. Studiu de fundamentare a politicilor naționale pentru arhitectură (Eikon, Cluj-Napoca, 2010).*

În cadrul OAR, a avut un rol determinant în studierea profesiei de arhitect și realizarea primei politici pentru arhitectură în România, cultura mediului construit și calitatea vieții (2010-2015).

Autor al cărții ***Arhitecți, arhitectură și orașe*** *(Simetria, București, 2014).*

Din anul 2010, președinte al Ordinului Arhitecților din România.

■■ **Șerban Țigănaș:** Și acest subiect este amplu, ceea ce mă obligă să încerc să îl restrâng comprehensiv. Ne confruntăm cu dificultățile pe care le are profesia de arhitect, deci arhitecții în general în România și în lume. E firesc să avem aceste probleme, datorită misiunii noastre fundamentale de organizare și gestiune a profesiei. Suntem afectați de toate problemele societății din România, atât ale culturii generale și aspirațiilor celor care inițiază și doresc construcții, cât și ale instituțiilor publice și ale cadrului în care lucrăm. Obișnuiesc să numesc ansamblul de factori care descriu felul în care sunt dorite, gândite, realizate și întreținute construcțiile dintr-un spațiu, cultura construirii. Ei bine, această cultură este, în opinia mea deficitară în România și această stare este la bază cauza tuturor fenomenelor care țin de construcții. Ne mai confruntăm cu fenomenele generale pe care le cunoaștem și resimțim cu toții și care țin de neoliberalismul cu specific românesc din ultimii ani. Nu în ultimul rând, ne afectează faptul că noi înșine, arhitecții, suntem victimele unui învățământ care e departe de a fi foarte performant și de prea multe ori, noi înșine, ne pretăm la practici care țin de concurența neloială, prețuri de dumping sau altele din aceeași familie. Le recunoaștem și încercăm să le combatem, cu instrumentele pe care le avem și ne mirăm când ministerele sau parlamentarii nu ne ajută în acest sens.

■■ ***mtc*: Ce anume ar trebui să se schimbe la nivel de mentalitate colectivă, pentru a înțelege că patrimoniul construit este mai valoros, pentru identitatea unui oraș, decât o clădire care are strict valoare comercială?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Cea mai bună pledoarie pentru valoarea patrimo-

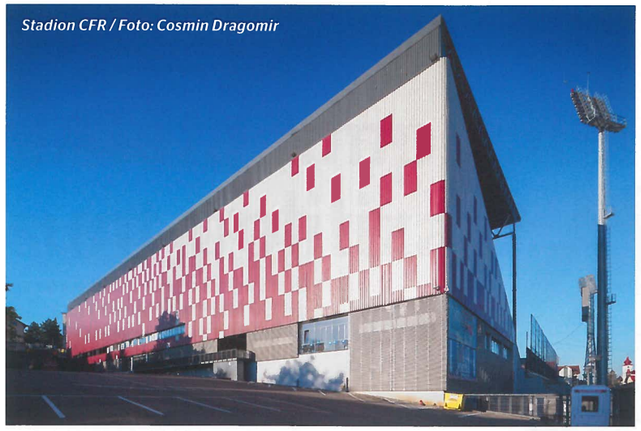
Stadion CFR / Foto: Cosmin Dragomir

Biasini Residence / Foto: Cosmin Dragomir

Multifunctional Sports Hall / Foto: Cosmin Dragomir

Clădire de birouri Albini / Foto: Alexandra Bendea

niului construit sunt exemplele de bună practică. Ele sunt însă atât de puține, încât vedem în România proiecte care au legătură cu patrimoniul care sunt departe de a fi foarte bune, dar care sunt elogiate, din lipsă de repere mai solide. Cercetarea în domeniul patrimoniului ar trebui să răspundă cu date economice la întrebările legate de valoarea și importanța în bani a patrimoniului construit pentru comunitate și economie. Din păcate, cercetătorii se apleacă mai cu seamă asupra temelor care le fac plăcere și a celor care ar putea contribui la schimbările de mentalitate.

■■ ***mtc*: Există o diferență între a face arhitectură în România și a face arhitectură în Franța sau Anglia?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Un studiu al Consiliului Arhitecților din Europa, în care suntem membri, arată că există diferențe interesante de înțelegere a misiunilor și așteptărilor de la arhitecți în fiecare țară în parte. Arhitectul însă trebuie să fie adaptabil și mobil. Vă aduc aminte că peste jumătate din serviciile pe care le fac arhitecții în lume se realizează în condiții de export. Ceea ce diferă, de asemenea, e cum se plătește munca arhitectului într-o țară sau alta, diferențele fiind foarte mari, uneori, și ce putere are arhitectul în a impune și răspunde asupra soluțiilor pe care le propune.

■■ ***mtc*: Ce limitări există pentru un architect din România, în afară de accesul la tehnologiile de ultimă oră de a pune o idee în practică?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Întodeauna ceea ce se proiectează reprezintă ceea ce se cere de către cineva, din domeniul public sau privat. Arhitectul nu e independent de aceasta, deci nu se pune problema transpunerii unor idei care nu au proiecție în realitate. Cred că cea mai mare piedică împotriva valorilor și calității este prostia. Nu e o prostie să accepți minima rezistență, acel "merge și așa", soluții care nu sunt durabile în timp, reetarea mereu a aceloraşi greșeli?

■■ ***mtc*: Există trenduri în arhitectura urbană? Dacă da, noi unde ne situăm?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Nu îmi place să vorbesc despre arhitectură în termenii tendințelor, trendurilor, modei, chiar dacă nu e scutită de astfel de fenomene. Arhitectura din România atinge multe aspecte, având și încarnări valoroase și ratări de proporții. Trist este când proiectele publice cele mai importante sau cele private cu impact major asupra localităților, acele proiecte care apar o dată pe secol, se ratează sau, în cel mai bun caz, nu au ștacheta pusă suficient de sus. În România se imită mult, există o înclinație spre un elitism formal, un rafinament exclusivist sau repetarea unor clișee culese din lume, sub genericul contemporaneității, nu întotdeauna înțelese și adecvate.

■■ ***mtc*: Începând cu luna septembrie, va intra în vigoare Legea privind asigurarea clădirilor în caz de malpraxis. Ce urmări va avea în rândul breslei și la nivelul industriei?**

■■ **Șerban Țigănaș:** E greu de estimat cum și cât de repede vor evolua lucrurile. Pe de o parte, a avea o asigurare profesională care să îți acopere eventualele erori care produc daune materiale e firesc și practicat în toată lumea civilizată. Pe de alta, în condițiile unei discipline în construcții precare, al unui procent enorm de construcții neautorizate, greșit autorizate sau care nu respectă prevederile din documentațiile autorizate, e greu de spus cum vor reacționa cei afectați, pentru că sunt de multe ori complici ai acestor situații. Vom vedea. Ceea ce este important, totuși, e ca toți cei care fac parte din lanțul de concepție - execuție să fie asigurați, pentru că altfel plângerile se vor îndrepta cu predilecție împortriva celor asigurați pentru că doar acolo există surse pentru a obține daune.

■■ ***mtc*: Aveți un portofoliu impresionant – printre care și stadionul Cluj Arena, un proiect multipremiat la competiții internaționale de arhitectură. Pentru dvs, ca architect, care au fost provocările pentru acest proiect?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Am scris și vorbit destul de mult despre acest proiect, care împlinește cinci ani de când a fost inaugurat. Cea mai mare provocare a fost aceea de a realiza, cu mijloace limitate bugetar și în condițiile unui teren dificil din punct de vedere al constrângerilor spațiale și al poziției în oraș, un nou reper pentru Cluj, care să fie adoptat de cetățeni. Am vrut să arătăm că arhitectura are resurse de a produce patrimoniu contemporan și că ea poate să intre în dialog cu oamenii. În cazul stadionului de la Cluj am folosit tema transparenței și a oglindirii, fără a folosi sticlă, doar cu ajutorul tablei vopsite special și perforate, și prin formă.

■■ ***mtc*: În ce au constă responsabilitatea unui architect pentru spațiul pe care îl definește?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Noi spunem că e cel puțin o dublă responsabilitate, în permanență, față de cel care este proprietarul, public sau privat al spațiilor, care le folosește și pentru care însemnă foarte mult, dar și față de comunitate și societate în general, în termenii sustenabilității, adică inclusiv față de cei care vor veni după noi.

■■ ***mtc*: Spuneați într-un interviu: „Rolul universității nu este să ofere cariere unor indivizi, ci să educe!". Cum îi educați dvs.pe tinerii absolvenți/studenți la arhitectură?**

■■ **Șerban Țigănaș:** Din păcate, prea puțin pe cont propriu, așa cum consider eu, și prea puțin într-un cadru al unei școli de arhitectură proaspete, înnoite, la zi. Școala românească de arhitectură are nevoie de o reformă profundă, trebuie să se reconsidere și să înoveze, pentru că nu mai este înaintea profesiei, unde îi e locul și nici măcar în pas cu aceasta. Toți simțim asta, dar cine sunt cei care pot să o facă profund, consistent, coerent și bine? Revenind la propriile tentative, ne supunem studenții competiției, diferenției, uneori chiar dificultăților și suferinței inerente care însoțește actul creativ. La sfârșit, le returnăm vizibilitatea și recunoașterea, exact ca în viața reală. Încercăm să descurajăm impresia că ar putea fi atoateștiutori, lideri incontestabili ai construirii și mari maeștri fără portofoliu, doar prin faptul că sunt arhitecți. Ne caracterizează munca în echipă, cu toate problemele ei.

Cluj Arena / Foto: Cosmin Dragomir

Cluj Arena / Foto: Cosmin Dragomir